

TORONTÁL

Szerkesztőségi iroda:

Nagybecskerek,

Zápolya-utca 1-ső szám.

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előzetesek és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. BRÁJER LAJOS.

Előfizetési árak:

Egész évre ———— 24 kor
Félévre ———— 12 .
Negyedévre ———— 6 .
Egy hónapra ———— 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünneppapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Nagybecskerek, 1910.

XXXIX. évfolyam 112. szám.

Csütörtök, május 19.

Keleti gazdasági politikánk.

— május 9.

A magyar kereskedelemügyi miniszteriumban bosnyákosztályt állítanak föl.

Örömmel és sok reménnyel lehet üdvözölni a bosnyákosztályt és kívánatos, hogy az ne csak hivatal legyen, hanem valóban a magyar közgazdaság eleven és hatalmas étappeja. Annál inkább kell nekünk dolgoznunk, hogy a velünk nem csak szomszédos, de völgyvonalai utján földrajzilag is hozzánk csatlakozó Boszniában megteremtjük az egészséges közgazdasági vércserét, mert a mi testünkhöz keresztül az osztrák szomszéd már is erősen szorongatja. Egy kissé több törődés a magyar ipart és kereskedelmet dominálva tehetne volna odalenn, mert akárhogy mesterkedik az élelmes osztrák kereskedő és tőke, a térbeli távolságot nem képes megszüntetni még a tengeren keresztül sem, sőt azon át legkevésbé; mert nekünk a közvetlen vasuti összeköttetésünk közelebb van, mint még csak Trieszt Bécsből.

Az utóbbi időben bizalomkeltő mozgólódás észlelhető, főképen az annektálás óta, a magyar gazdasági vállalkozások részén is. Ha most ezeknek hatásos segítségére jön a kormány, amire föltétlen joga van, akkor remélhetjük, hogy ha nem is mi leszünk a természet szerinti dominálók, legalább megvalósítjuk a paritást az eddigi osztrák túltengéssel szemben. A kereskedelemben nincs szerelem. És ezt az axiómát az osztrákok nagyon is érvényesítették, sőt a politikai jogot és kötelezettséget is félretolják, ha érdekeiknek érvényesítéséről van szó. Élünk tehát minden sértegetés nélkül mi is kiméletlenül természetes jogunkkal és konkurrálunk éber, erélyesen, minden sanda pillantgatások és a gyöngeség udvariaskodása nélkül.

Ne feledjük, hogy a törökországi vasuti összeköttetés Szalonikival előbb-utóbb meglesz. És akkor a törökországi vasut nem hogy akadály, hanem előmozdítója lesz az idegen tengeri hatalmasságok versenyének. Erre tehát szintén készen kell lennünk. Gazdaságilag akkor nekünk mindegy, hogy a mindennapi versenyben osztrákkal vagy angolokkal, franciákkal, németekkel állunk-e szemben, mert amilyen nagy koncepciójú és élelmes, buzgó a nagy-német ipar, bizonyos, hogy minden módot megkísért a nagy távolság ellenére is, hogy a tömegárukkal piacot szerezzen Bosznia felé is, ahogy piacokat teremtett Törökországban. Ezt csak úgy paralizálhatjuk, illetőleg a világversenyben a magunk természetes részét úgy biztosíthatjuk, ha eleve jól megvethetjük lábunkat Boszniában. De még odább is. Törökországban. A melyben sok érintkezési pontot találhatunk, hogy kölcsönösen dolgozhassunk egymásnak előnyére és hasznára. Budapest a london-konstantinápoly-ázsiai utnak közepén fekszik s így transzító-állomási jellege is, nem tekintve a magunk termelését, a jövőben még nagyobb fontosságot nyer, ha magunk nem engedjük elrontatni jövőjét.

Magyarország jövőjének nagy része a Balkánon van; siessünk azt magunknak biztosítani azok elől, akik ott pusztán üzleti érdeket látnak, de éppen azért készek minket teljesen kiszorítani.

Az örök béke.

A főgimnáziumi ifjuság „béke ünnepén” előadta:
Dr. Czirbusz Géza.

Jelige: Pax vobis! . . . Ego sum.

A mai nap a „béke eszméjének” van szánva. Ritka alkalom, hogy a békéről elmélkedjünk. Hiszen annyit hallunk az emberek bajoskodásáról, szegény emberek hasztalan vergődéséről, fajok epés harcáról, létérti küzdeletről, nemzetek

fanatikus harcáról, államok s császárok, szegények és gazdagok örökös tusájáról, hogy alig érünk rá békéről gondolkozni. Legyen ma kivétel! Beszéljünk a békéről.

Mint vágy, minden léleknek mélyén lappang. Fáradalmas munka, kemény lelki harcok után, nyugalom után vágyakodunk. Igen, de csak az, ki végképen van elcsigázva. Örök békét olyan értelemben, mely megszüntetne minden mozgást, haladást, versengést és törekvést — meg szóval magát az életet, mozgalmasságában — senki sem óhajt. Nem is így értik ma az örök békét a bölcselek, még a természettudósok se. Flammarión szerint, ha ki is aszik valamikor végképp a föld, beissza tengereit, kisugározatja mindegyikét s kihűl fő melegforrása a Nap — megint felgyújtja valami féle beleütköző üstökös vagy csillag, p. o. a felénk rohanó Arctur — azután izzé-porrá szedi, kozmikus gázokká változtatja. Aztán újból kevergnek, esepfolyóssá válnak a gázok, az izzó gömb alakul belőlük, az újból lehül s újra kezdi forgását valami új Nap körül.

Ez a természettudósok fatalizmusa. Ebből nem kérünk. Rettenetes az örökös egyfésésg gondolata a Semper eadem, sed aliter dogmatizmusa, melynek ma boldog boldogtalan felül. Felülnek nemcsak dilettánsok, hanem okos, de hiszékeny elmék.

Ennél csak a véletlenségbe vetett hit, a véletlenség fatalizmusa visszataszítóbb, mit Voltaire hirdetett s barátja, Nagy Frigyes vallott, mert ellene mond minden logikának, oksági kényszerűségnek. Nem kevésbbé rokonszenves és igazság-talan a Darwin-iskolájának tulzóiból kikerült fajtabeli fatalizmus, hogy a földön t. i. csak két-féle emberfajta képzelhető: a mivelődésre, haladásra, fenmaradásra és uralomra teremtett „bősi fajta” elítélte s az örök szolgálásra és szellemi vakságra kárhoztatott alárendelt emberfajta garmadája. A küzdelemben joga van leverni, kiirtani a gyöngébbet az erőseket, mert az emberiség érdeke úgy hozza magával, hogy csak élet-erős típusok maradjanak e földön. E szeretetlen tannak Gobineau, Renan, Hellwald, Nietzsche, Chamberlaine s általában a nacionalista exaltadók a hirdetői, kiknek a nemzeti dicsőség a fejükbe szállott. Egy Chamberlaine elszerezné németesíteni fél Európát, egy Manzoni taliánna csinálná az egész földközi tengeremléki emberiséget, egy Ignatieff elszlávosítaná egész keleti Európát s

A „TORONTÁL” tárcája.

Garibaldi most ötven éve.

— A „Torontál” eredeti tárcája. —

Írta: Dr. Cs. Papp József.

(Befejező közlemény.)

Három hónap sem telt belé, s a diktátor felszabadította Sziciliát a nápolyi király uralma alól. Már akkor föltette magában, hogy Viktor Emánuel Olaszország királyává koronáztatja meg Rómában. Tehát tíz évvel akart elébe vágni az eseményeknek, amelyek csak 70 ben következtek be. Nápolyra került a sor. A zsarnokság ellen föllázadt nép az egész uton Messiaszként üdvözl. Nem törődik a király letiltó parancsával, s ezt izeni neki: „Engem a nép hív. Ha hívására nem halgatnék, akkor elmulasztanám a kötelességemet és veszélyeztetném Itália egységének szent ügyét. Bocssáson meg, de most az egyszer nem engedelmekedem Felségednek.”

És a királyi tilalom ellenére átkelt a messinai szoroson, 4500 önkéntesével, holott 30 ezer Bourbon-zsoldos állott vele szemben. Október 1-én volt az a híres csata a Volturno partján, ahol a hadjárat sorsa eldőlt s amelyről Garibaldi ezt mondja emlékirataiban: „Szép volt látni a magyar vitézeket, társaikkal az „Ezer”-rel együtt. Oyan nyugalommal, olyan hidegvérrel és

olyan szép rendben mentek a tűzbe, mintha gyakorlótéren sétálgattak volna.” Szeptember 7-ikén, jóformán egyedül vonult be Nápolyba, pedig az ellenség 45 ezer főnyi serege csak egy pár puskalövésnyi távolságra volt. Erről mondta Kossuth: „Mindez korunk történelmének kétség-telenül legérdekesebb s a történelmi bölcsészettnek úgy a népekre, mint a kormányokra nézve egyik legtanulságosabb fejezetét képezi.” Október 26-án találkozott Garibaldi Viktor Emánuellel, hogy átadja a felszabadított népek millióit s a zsarnokok összeharcsolt kincseit.

Igy beszéli el egy szemtanú a találkozást. Lóháton ültek mind a ketten. A hős leemelte kalapját. A király viszonzta az üdvözlést s jobb-ját nyujtva, ezt mondta neki:

— Üdvözlöm, kedves Garibaldi. Hogy van?
— Jól, Felség! Hát felséged?
— Nagyon jól, felelte a király.

Ekkor Garibaldi a környezetéhez fordulva, ezt kiáltotta:

— Éljen Olaszország király! Hatalmas eljenzés. Menetközben az oda csődült parasztok mindenütt Garibaldit éljenzették. Elképzelhetni, mennyire röstellte a dolgot. Ugy látszott, hogy a király sem a legkényelmesebben érezte magát és megsarkantyuzta a lovát. Mikor beértek Teanóba, elváltak egymástól.

Egy óra múlva már egy istálló előtt egy lócán ült a hős. Reggelizett. Előtte egy kis hordón ott volt egy darab kenyér, egy darab

sajt és egy üveg víz. Jó étvágyal evett, mint rendszeren. Szájához emelte az üveget, de hirtelen elkialtotta magát:

— Kellemetlen szaga van ennek a víznek. Bizonyosan valami döglött kutyát, vagy macskát dobtak ebbe a kutba.

Az az ember, aki azelőtt egy órával egy országot adott át Viktor Emánuelnek, még csak egy korty tiszta vizet sem ihatott!

Másnap hivatla a király, hogy együtt menjenek be Nápolyba. Leírhatatlan volt a nép lelkesedése. A király a királyi palotában szállt meg. A trónteremben fogadta a rendes „napraforgók” hódolatát. A terem egyik sarkában állott Garibaldi. Elővette a pápaszemét, valami levelet olvasott. Mikor végigolvasta, a trón felé fordult:

— Felség, itt nekem már nincs semmi dolgom. Elmegyek.

— Menjen csak, felelte a király, de el ne felejtse, hogy ma várom ebédre.

Garibaldi kiment a királyi palotából és soha többé nem tette a lábát arra a küszöbre. Egyik vendéglőben vett szállást. Ott írta meg ezt a levelet a királynak:

„Felség! Atadom a hatalmat tíz millió olasz fölött . . . Esedezem, terjessze ki magas pártfogását mindazokra, akik munkatársaim voltak Dél-Olaszország felszabadításának e nagy munkájában és fogadja fel hadseregébe bajtársaimat, akik a haza elismerésére érdemeiket szereztek.”

SZALLITÁSI, BIZOMÁNYI, INCASSO FÍOK-ÜZLET MEGNYITÁS NAGYBECSKEREKEN

Iroda: Szerb hitközségi palota.
(Szerbtemplom-utca) Telefon 139.

PERL MÓR ÉS FIA SZALLITÓK

Iroda: Szerb hitközségi palota.
(Szerbtemplom-utca) Telefon 139.

Elvállalunk minden a szállítási szakma körébe vágó megbízást. Eszközlünk mindennemű szállításokat helyben és vidékre, továbbá butorszállítást saját patent butorszállító kocsjainkban, valamint mindennemű beraktározásokat saját raktárainkban. Beraktározandó árukra előleget nyújtunk.

292—200.22

ALAPITTATOTT 1863. FŐÜZLET SZEGEDEN. ALAPITTATOTT 1863.

északi Ázsiát. Volt ó korbéli fatalizmus is, mely az emberek földi küzdelmeit és esélyeit az istenek akaratára vezette vissza, de ezeknek sorsát is a végzetre kehte. Hegel ebből a pantheista fatalizmusát csinálta. Valamivel előkelőbb formát adott e gondolatnak Buckle, ki a természeti örök törvények fatalizmusát hirdette, amely ellen hiába való az embereknek minden nemű védekezése. Ennél Quetelea francia statisztikus szociológiai fatalizmusa kegyetlenebb, amely misztikus módon vezeti az emberiség életét. Ha Thiersnek, Duruynek forradalmi fatalizmusát, mely minden történelmi átváltozást helyesnek s minden győzelmeit dicsérendőnek tart, Comte-nak pozicivista fatalizmusával vetjük össze, ebben sem találunk különbséget: nála a társadalmi életet vezető erők kényszere (dynamika) és az emberiség egyetemes fejlődésének a vakhite az emberi élet jelenségeinek egyes-egyedül magyarázója. Oly elméleti fatalizmus az, mint a modern céhtudományosságot üző dogmatizmus, mely csak a maga igazát tartja igaznak, más emberét számárágnak; mely a kevésből a sokra, a valamiből mindesre, az ismeretlenről a még ismeretlenebbre, ab ignoto ad ignotius következtet, amellott cinius módon neveti milliók hitét, mely hit az emberiség megismerés-határánál — egy magasabb ható okra, a szellemi világ valóságos létezésére — Istenre appellál. Ennek a kapcsolatán a geográfiai fatalizmust — mert ilyen is van, mint amely a klímát, környezetet, multat tartja mindenhatónak s Montesquieaban, Herderben, Finolban találja szószóóját — még a legenyhébbnek tartom. Ez ugyan földünk feületét előre borenndeztetnek gondolja a nemzetek szereplésére, de legalább hallgatagon megengedi, hogy valami csodás rendező erő, valami nagy ismeretlen vezeti az emberiség földi sorsát, történelmi és geográfiai szereplését. Elkalandoz Richter és Ratzel teleológikus fejtegetéseig, csak azt nem meri kimondani, hogy Isten az emberiség nevelője, történelmi haladásának vezetője, hogy az, ami az emberiséget a világgal, természettel szembeállítja s azt a természetet az embernek alárendeli, nem sejték pusztá halmozata s elektokémiai rezgélődés! Hogyan csinálna rezgés gondolatot, ez öntudatot, ez meghaladást és erkölcsi javulást?

Laurent a történelem bölcsesletében ezt így fejezi ki „Dieu immanent dans l'humanité.” Két elvitázhatatlan ténnyel állunk u. i. szemközt: a) az első határozt Földünk az ő phisikai erőinek harmonikus rendjével, b) a másik a mi szellemiségünk, gondolat és erkölcsi világa, az ő okfejtő, rendező és tökéletesedő erejével. Az első mindenféle fatalizmussal magyarázható, szellemiségünk rejtelmét azonban semmiféle természeti erők halmazával, philosophiával, metophysikával nem fejthetők. Ami bennünk szellemi, nem e phisikai világból való. De mivel életünk e phis. világon folyik le s történelmünk nem más, mint az emberi élet földi kifejlődésének összefüggő totalitása (Conrad Herman: Philosophie der Geschichte. 663. l.), ezt az összefüggést nem csinálhatják rokonműködő phisiológiai vagy phisikai erők, véletlenül összeorlódo esetek és esélyek. Ideák, eszmék vezetik a történelmet,

A király elismerése jeléül elküldötte neki a Szent-Annunziata nevű legmagasabb lovagrend nyakláncát. Garibaldi a kezébe vette s olyan különösen nézett rá. Azután visszaadta az udvari embernek, ezzel az izennel:

— Vigye csak vissza a királynak ezt az ajándékot. Mondja meg neki, hogy köszönöm, de efféle csecsebecsét én nem viselek.

November 7-én éjfél után két óraker három szekér állott meg a vendégfogadó előtt. Garibaldiért jöttek. Vele volt a fia, a veje, meg öt más kedves embere, a többi barátja künn várta a tengerparton. Nem volt sem hivatalos, sem udvari fogadtatás. A hős köszönt nekik, homlokon csókolta mindegyiket, azután felszállt a Washingtonra. Ő maga odaült a kormányhoz, felszedette a horgonyt s tisztá, érces hangon kiadta a parancsot:

— Caprerába!

Haza ment, szegény kis szigetére, a zsebében egypár lírával. De vitt magával egy zsák babot is elültetni.

Ez volt utolsó szava:

— Találkozunk a római uton!

Most ötven éve történt. Akik ma élnek, azok talán elhiszik még, hogy így történt. De már száz esztendő múlva sokan hitetlenül rázzák a fejüket, ha majd régi írásokban olvassátnak a veresingesek legendás hősről, akit hajdanában a magyar nép is remélve, sirva várt, hogy le-törülje sűrűn omló könnyeit és erős kezével kettétörje rabbiincseit.

Egy nép akkor fogad igazán a szívébe valakit, ha nótájába fűzi. Hogy a magyar népnek mi volt Garibaldi, legszebben mutatják ezek a nóták:

Gar baldi csárdás kis kalapja,
Nemzetiszin pántlika van rajta.
Nemzetiszin pántlika van rajta,
Kossuth Lajos neve ragyog rajta.

mely 1—2 igaz valójában szellemiségünknek: e mennyei refl-xnek földi megnyilatkozása. E vezető eszmék nélkül a történelem összes cím- és helységnevtár, értéketlen véletlenségeknél könnytarakban való beskatulyázása. Azért igenis van értelme a történelem bölcsesletének. Nem fődözhet föl ugyan az emberi cselekedeteket irányító igazságokat, mert a természeti esetek úgy előre nem láthatók, amint az emberi cselekményeket sem lehetséges előre megjósolni, az emberi akarat kiszámthatatlan elhatározásai miatt, de regisztrálhatja a történelem az eseményekből kibontakozó fensőbb eszméket s ezen eszmék földi valóságában látja az ember az isteni gondviselésnek nevelő hatását, célját az egész emberi nemre egyáltalában. Celle ravève les desseins de Dieu, c'est donc elle qui fait connaître aux hommes et aux nations ce que Dieu veut, partant ce, qu'elles doivent vouloir. (Laurent).

E öre kellett mindezt bocsjítani, hogy kéllőképp megérthessük, mit értenek ma az örök béke eszméje alatt? (Vége köv.)

Választási mozgalmak Torontálban.

Nagybecskerek, május 19.

A vármegyében folyó választási mozgalmakról érkezett mai jelentésink a következők:

Pirkner János Csősztelenen.

Csősztelkről írják lapunkok: A zombolyai választókerület nemzeti munkapárti kitűnő jelöltje, Pirkner János miniszteri tanácsos f. évi május hó 18. napján Csősztelenen tartotta meg programbeszédjét. Fogadtatása ott felette elragadtató volt.

A népszerű jelölt Zombolyáról a keskeny-vágányu vonaton délben mintegy 80 főnyi kizárólag intelligens hívével elindult, s Német-Czernyan és Magyar-Czernyan még 50—60 választó híve csatlakozott s a csősztelközi állomáson nem csak az összes ottani választók, hanem a község apraja-nagyja zeneszóval várták az érkezőket. Műltén János községi bíró az összakosság nevében, Brezsovszky Imre postamester és községi hitelszövetkezeti elnök a választók nevében szívhez szóló szavakkal üdvözölte. A száz fehér ruhás kislány élén Straky Miklós gazdának Magdolna nevű leánya szép virágcsokrot nyújtott át Pirkner János képviselőjelöltnek; mire ő a kiválóan szép fogadtatást mélyen érzett szavakkal megköszönte. Ezután a több száz főre becsült sokaság zeneszó és a jelölt éltetése mellett impozáns menetben gyalog a község háza elé vonult, ahol jelöltünk az emelvényre állott s teljes órán át tartó igen tartalmas, mindenkit elragadó, szép programbeszédet mondott, amelyet mindenki a legnagyobb tetszéssel fogadott. Utána Kocch János zombolyai takarékpénztári igazg. és földbirtokos magvas és dr. Kerényi Miklós zombolyai ügyvéd magas szárnyalású beszéddel a jelöltet ajánlották.

Ezek után a választók a községi nagyvendéglőbe mentek, ahol a legjobb hangulatban töltötték az időt az este fél 8 óraker visszainduló vonatig.

Letört a bécsi torony gombja.
Ihatnak a Garibaldi lova.
Magyar kis lány, merits neki vizet,
Garibaldi a csatába siet.

Ezernyolcszázhatvankettedikbe
Fölment Garibaldi egy nagy hegyre,
Onnan nézte szép Magyarországot.
Hogy harcolnak a magyar huszárok.

*
Kerek ez a zsemle,
Nem fér a zseembe,
Ketté kéne vágni,
Éljen Garibaldi!
Éljen Garibaldi!

Szenyes az én ingem,
Szenyes a gatyám is
Majd hoz Kossuth tisztát,
Túrr Pista meg puskát
Éljen Garibaldi!

Kossuth, Klapka meg Túrr
Mind be fognak törni,
Sereg is jön velük
Husz-harminczernyi.
Éljen Garibaldi!

De sok itt a holló,
De kevés a kard s ló,
Majd elhozzák, csak mi
Legyünk készek halni.
Éljen Garibaldi!

Ezernyolcszázhatvanba
Garibaldi Nápolyba,
Onnan jön Velencébe,
Magyarnak segítségére.

Nagy a sasnak a körme,
Majd levágunk belőle,
A tollat is kitéjük,
A kalpagunkra tűzzük.

Elmentem a debreczeni vásárra,
Lovat vettem Garibaldi számára,
Nemzetiszin pántlika a kantárja,
En leszek a Garibaldi huszára.

A választók szívét oly hamar megnyerte jelöltünk ezen idő alatt a község vezető embereinél, ugymint Szander Ferenc uradalmi tisztartónál, mint a helyi munkapárt elnökénél, Stoffel János községi jegyzőnél, Bán József h. plébánosnál, a községi bírónál, a postamester-nél és Winkler Antal isk. igazgatónál látogatást tett s miután ugyancsak impozáns menetben a vasúti állomási épülethez visszazakított kedves vendégeinkre, a kik azzal a kellemes benyomással indultak vissza Zombolya felé, hogy Csősztelenen az összes választók egy szívevel, egy lélekkel Pirkner János jelöltsége mellett foglalnak állást s a f. évi június hó 1-én meg-tartandó választáshoz fehér zászlóval 125 választóval fogunk a választói urna elé vonulni.

„Mit prédikál Pap Géza?”

Vettük a következő levelet:

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Arra kérem, hogy a következő nyilatkozatomnak becses lapjában helyet adni méltózzassék. A „Nap” 114. számában „Mit prédikál Pap Géza?” című közleményre az igazság érdekében szükségesnek tartom, illetékgyűnkét megvilágítsam, nem törődve avval, hogy a cikkirő valóban állításai mily kárt okoztak és okozhatnak még a tordai telepéseknek.

Torontaltorda „telepes helység” 1797. évi december 11-én Basakidon 30 évre kötött hasznabéri szerződéssel lón ida telepítve, majd ezen szerződés lejártá után, 1828, 1858, 1878, 1888, 1898. években a változó viszonyoknak megfelelően magújítva.

Az 1873. évi XXII. t. c. 5. és 15. §-ai alapján a tordai telepések „a belsőséget” tulajdonul megszerezték. Ezen szerzési jog-ügyületük az 1873. évi XXII. t. c. 24. §-ában biztosított bélyeg- és illetékmentességben részesült is annak idején, vagyis 1880. évben.

A hivatkozott törvény 5 §-ának II. bekezdése értelmében, 1904. évben a telepések tulajdonul megszerezték a külsőséget is.

Az ezen műveletek vezetésével a község részéről megbízott dr. Pap Géza, tekintve Daranyinak a képviselőház asztalára letett új telepítési törvénytervezetét, mely az 1873. évi XXII. t. c. 24. §-ban biztosított bélyeg- és illetékmentességben kívül még 5—10 évi földadó mentességet is adott volna a telepéseknek — nem kérte a bélyeg és illeték visszafizetését, illetve törlesztését, mert többet, nevzetesen legalább 5 (öt) évi földadó mentességet is akart kedvelt községének szerezni.

Azonban Darányi, illetve Tisza kormányja az 1905. évi téli választáson megbukván, vele együtt bukott az új telepítési törvény tervezete is.

Ekkor dr. Pap Géza kérvényt adott be, hogy az 1873. évi XXII. t. c. 24. §-ában biztosított jog- és bélyegilletéket visszakövetelje.

A község akkori gyenge előjárósága minden okmányra azt mondta, hogy „nincs” és nem vitt magának annyi faradságot, hogy megkeresse s így történt, hogy ezen kérvény 1906. évi június hónapban el lett utasítva.

Hogy Pap Géza további jogorvoslattal nem élt — az természetes, mert hiszen épen a tordai telepések buktatták meg az 1906. évi tavaszi választáson.

Igy állt az ügy 1908. évig, mikor is a községi jegyző kezdett a dolog iránt érdeklődni, s majd midőn Csősztelen és Nemetzernya tőzomszédos községek a jog- és bélyegilleték fizetése alól felmentettek, hosszas és nehéz munka után okmányainkat összeszedve, új kérvényt adott be a községi telepések nevében és megbízásából.

Ezen kérelem kedvező jelentéssel a nagybecskereki magy. kir. pénzügyigazgatóság által 47223/III—909. szám alatt 1909. évi június 20-án a nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszter urhoz lett felterjesztve, hogy az 71330/1909. VII. szám alatt még ma is elintézetlenül fekszik.

Ezen ügyben a községi jegyző számtalanszor járt Budapsten sürgetni, de eddig eredmény nélkül. S most, hogy dr. Pap Géza egész kerületünk nagy könyö-gésére fellép képviselőnek, a lakosság óhajára és hosszas kérésére, s nem az ő kezdésére, eszközölt ki nem 15 tagu, hanem 25 tagu deputáció számára audienciát a mostani pénzügyminiszter urnál és a pénzügyi állami kárnál, kik jogos kérelmünket elismerve, annak mie öbbi kedvező elintézését megígérték, mely ígéretekben nekünk kételkedni okunk nincs, de másnak joga sincs, mert a helyszínén a pénzügyigazgatóság által tartott vizsgálat kétségtelessé tette azt, hogy nekünk joguak van az illetékhez, mert községünk igenis telepes község.

A tisztelt cikkirő szerint az egész illeték-ügy a kormánypárt kortesfogása!

Erre kijelentem, hogy ez valótlán rágalom s a függetlenségi párt és pártjának kortesfogása, mert szerintük Torda nem telepes község s a megszerzett 7626 hold 590 □-öl föld adásvétel útján jutott a tordaiak birtokába.

Ezen kijelentésük jöbisműségét kétségbe vonom, mert ha a község volt képviselője csak egy kicsit érdeklődött volna az ügy iránt, ösmerhetne teljeseen.

HIREK.

— **Az állandó választmány ülése.** Nagybecskerek város állandó választmánya ma délután dr. Perisics Zoltán polgármester elnöklésével ülést tartott, amelyen a hétfői közgyűlés elé kerülő ügyeket készítették elő.

— **Eljegyzés.** Hausladen Tivadar, a nagybecskereki kerületi munkásbiztosító pénztár ellenőre eljegyezte Rill Lenke kisasszonyt Budapestről.

— **Uj határszéli őrség.** A m. kir. belügyminiszter rendelete folytán a pancsovai határszéli rendőrkapitányság területén Borcsa nagyközségben határszéli őrséget szerveztek.

— **A világhatárjárás után.** A tudósok és csillagászok számítása, vagy föltevése bevált. Immár túl vagyunk a világhatárjárás s a föld nem pusztult el. Ma hajnalban történt meg ugyanis a világraszóló esemény, hogy a föld átvonult a Halley-üstökös csóvján. A csillagászok szerint ma reggel négy órától hét óráig tartott volna ez a rettegéssel várt procedúra, de ezt bizony legalább itt nálunk senki emberfia észre nem vette. Sem az égbolton, sem a légkörben, sem az időben nem lehetett a legcsekélyebb rendellenességet észlelni s aki talán leste a Halley-üstökös, annak csupán egy bűbajos, virágillatos májusi hajnalban volt része. A korán kelést vagy virasztást ez a szépséges hajnal azonban jobban megérdemelte mint a jámbor üstökös, amely most már rettegett csóvjával együtt egyre tovább rohan földünk felé a világűrben. A mi sáros golyóbusunkra pedig tündöklőve ragyog a májusi nap, a levegő tele van az akác édes illatával, fejük fölött derűs kékséggel ragyog az ég s mi fölemelt lélekkel gyönyörködünk abban a sok elbájoló szépségben, amit a természet nyújt. És ha politika nem volna, szebb májusi gyönyörűség nem tölthetne el bennünket, mint ma a világhatárjárás napján... Egyebekben május huszadikától harmincadikáig este lesz látható a Halley-üstökös. És pedig: május 20-ától napnyugt után 8 óra 45 perckor a nyugati égbolton. Május 25-én a Halley-üstökös látható napnyugtától kezdve este 11 óráig. A többi napokon május 30-ig hasonlóképpen. Május 30-án a nap nyugati égboltján, napnyugtától kezdve este 11 óra 30 percig.

— **A pancsovai zsidótemplom felavatása.** Mint Pancsováról jelentik, pünkösd hétfőjén szentelték fel a pancsovai új díszes zsidótemplomot, melyben a felavató beszédet, megnyerő ékesszólással, Löw Imánuel dr. szegedi főrabbi tartotta. A felavató ünnepélyen ott volt a hatóság, élén Daniel Tibor báró főispánnal. A felavatás szép templomi ünnepségek között, nagy közönség jelenlétében folyt le.

— **Lóverseny Nagyikindán.** Mint Nagyikindáról jelentik, a Torontálmegyei Agarász és Lovasegylet f. hó 21-én és 22-én tartja idei tavaszi versenyeit az olusi versenytéren. Az eddigi szokatlan számú benevezések, a magyaranyu előkészületek és a közönségnek a verseny iránti érdeklődése egy nagyobb siker kilátását nyújtják.

— **A nagybecskereki országos vásár.** Ma kezdtek meg Nagybecskereken a május havi országos vásárt, amely az előjelekből s a mai naphoz itélve igen jónak ígérkezik. A május havi országos vásár általában véve mozgalmas szokott lenni, ma azonban a szokottnál is élénkebb volt a kép a Vásár-téren. Már kora hajnalban rengeteg sok szarvasmarhát és juhot hajtottak fel s reggel és délelőtt még egyre tartott a felhajtás. Delig mintegy 3000-3500 darab szarvasmarhát és körülbelül ugyanennyi juhot hajtottak fel s úgy a szarvasmarhák, valamint a juhok is a meglehetősen nagy kereslet mellett igen jó áron kelnek el. Így az elsőrendű ökrök párja 1200-1300 korona, a másodrendűeké 900-1000 kor., míg a silányabb minőségű ökrök 600-700 koronáért kelnek el. Elsőrendű nyugati fajta fejűstebenek ára darabonként 450-500 korona, a másodrendűeké 320-380 korona. Elsőrendű magyar tehének darabja 300-350 korona, a másodrendűeké 220-250 korona. A juhok közül a jobb minőségűek párja 50-60 koronáért, a gyengébb minőségűeké 35-45 koronáért kelnek el. A forgalom nagy. Holnap a szarvasmarhavasárt folytatják és ugyancsak holnap kezdik meg a lóvásárt is, mely szintén forgalmasnak ígérkezik.

— **Tűz.** Mint Jankahidről jelentik, a napokban tűz keletkezett. Szerencsére a tüzet azonnal észrevették s a házbelleknek a szomszédok segítségével sikerült azt eloltani, mielőtt még nagyobb kárt tett volna.

— **Fregoli II. Nagybecskereken.** Érdekes művészetében lesz része szombaton és vasárnap a nagybecskereki közönségnek. Jassy, vagy Fregoli II., a híres imitátor és átváltozó

művész holnapután szombaton és vasárnap este a városi színházban rendes helyárok mellett előadást tart. A program főbb pontja: „Egy impresarió veszedelmekben” bohózat 1 felvonásban, amelynek mind a hat szerepét Jassy játssza el, továbbá a „100 artista”, melyben Jassy számtalan hírneves művész és művésznő élethű imitációját adja. A program utolsó pontja a „Komponisták kongresszusa”, amelyben híres zeneszerzőket mutat be Jassy, aki érdekes és szórakoztató mutatóival a fővárosban is nagy sikert aratott. Az előadás mindkét napon este 8 órakor kezdődik, vasárnap délután 4 órakor pedig lezártított helyárok mellett ifjúsági előadást tartanak. Jegyek már most előjegyezhetők Mangold L. könyvkereskedésében.

TÁVIRATOK

A helyzet.

Budapest, május 19. (A „Torontál” eredeti távirata.) Nagyobb események a helyzetben nincsenek. Az országban egyre nagyobb lázzal folyik mindenütt a választási küzdelem, amelyből most már, fájdalom, minduntalan kivöröslik a vér a Justh-párti erőszakoskodás és terrorizmus nyomán. Ma is van ilyen véres hír, amely szerint ismét több fanatizált szegény ember vére hullt s az izgaló kolompok persze hősiesen távol tartják a bőrüket a csendőrszuronyoktól.

Kihallgatások a királynál.

Budapest, május 19. (A „Torontál” eredeti távirata.) Aehrenthal gróf közös külügyminisztert ma d. u. 2 órakor a király az általános kihallgatások után külön kihallgatáson fogadta, amelyen Aehrenthal gróf jelentést tett a királynak a közös minisztertanács lefolyásáról.

Ugyancsak külön kihallgatáson fogadta a király Haza y Samu honvédelmi minisztert is.

Általános kihallgatás.

Budapest, május 19. (A „Torontál” eredeti távirata.) Ma délután a király a budai várpalotában általános kihallgatást adott, amelyen rendkívül sokan jelentek meg.

Rohonyi a szerb kongresszus királyi biztosa.

Budapest, május 19. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint jól értesült politikai körökből jelentik, a legközelebb összeülő karlócai szerb egyházi kongresszus királyi biztosa Rohonyi Gyula igazságügyi államtitkár lesz.

Folyik a vér.

Budapest, május 19. (A „Torontál” eredeti távirata.) A Justh-párti terrorizmus és erőszakoskodás megint vért ontott. A halmi-i választókerületben ugyanis Földéák Gyula Justh-párti jelölt fölízgatott választói megtámadták György Endre munkapárti jelölt választóit. Miután a támadók a csendőrség többszöri felszólításának sem engedelmességek, sőt a csendőröket is megtámadták, a csendőrség szuronyrohamot intézett ellenük, miközben számosan megsebesültek. Sok embert letartóztattak, köztük a halmi-i és csebrei községi bírót is.

Apponyi a Délvidéken.

Budapest, május 19. (A „Torontál” eredeti távirata.) Apponyi Albert gróf holnap ismét a Délvidékre utazik, hogy ott a függetlenségi párt jelöltjeit támogassa.

A Halley-üstökös.

Budapest, május 19. (A „Torontál” ered. távirata.) A földnek a Halley-üstökös csóvján való mai áthaladása úgy Budapesten, mint Bécsben történt megfigyelések szerint minden tünemény nélkül történt. — Azt mondják különben, hogy kérdés, hogy a föld egyáltalán átment-e a csóván s ezt majd csak napok múlva, a különböző megfigyelések

A függetlenségi jelölt programbeszédéből is azt látom, hogy még ma ez is a véleménye, noha tudja, hogy Csósztelék és Némeczernya az illeték fizetése alól felmentettek és a nagybecskereki m. kir. pénzügyigazgatóság fenti számú jelentésben azt mondotta, hogy Torda ügye ugyanaz, mint a fenti két községé.

Ezek után másokra bízom annak megítélését, hogy az illetéket ki használja fel kortescélul...?

Kardos ur azt mondta hiveinek, hogy ha Pap Géza a választások előtt meghozza az illetéket, akkor szavazzanak rá — jól tudván, hogy ez, az idő rövidségénél fogva fizikai lehetlenség.

Ami a cikknek Pap Géza kétséges megválasztásáról való, mosolyt keltő, komikus kijelentését illeti: arra nem reflektálok; a jövő fog beszélni. De azt a legnagyobb határozottsággal visszautasítom és aljas rágalomnak jelentem ki, hogy itt községünkben bármiféle hatósági terror fedüdnék rá a népre, mert magam is sokkal szabadabb gondolkozású ember vagyok, sem hogy ilyet, bármely oldalról jöjjön is, eltűnnék!

Fogadja szerkesztő ur kiváló tiszteletem nyilvánítását, mellyel vagyok Torontáltorda, 1910. május 16-án, dr. Bogner János.

Nagyikinda.

Mint Nagyikindáról jelentik, az a hír, hogy dr. Veszelinovics Iván nagyikindai ügyvéd Justh-párti programmal fölépített volna, nem felel meg a valóságnak, mert Veszelinovics nem fogadta el a jelöltséget. A kikindai szerb radikálisok külön jelöltet akarnak föllátni dr. Manojlovics Vladisláv szabadkai ügyvéd személyében, bár még ez is kétséges. Beszélnek, hogy lesz szociáldemokrata jelölt is, a valóság jelenleg azonban az, hogy Tellesky Kristóf nemzeti munkapárti jelölt eddig ellenjelölt nélkül áll s hivei nagy tömegben tömören csoportosulnak köréje, míg a többi pártok még csak a fejüket törik azon, hogy ki legyen a jelöltjük.

A választók azonosságának igazolása.

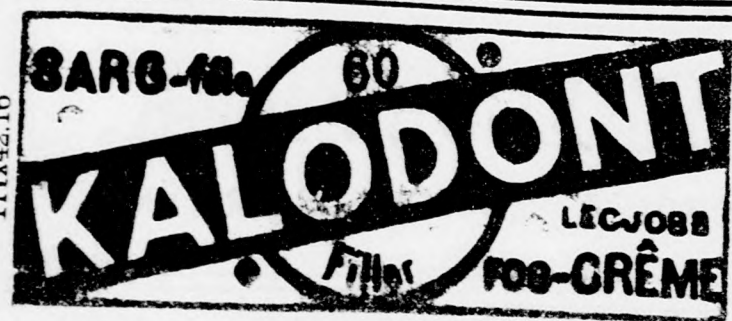
Jankó Agoston alispán a közigazgatási hatóságokhoz a következő rendeletet intézte: A legközelebbi általános országgyűlési képviselőválasztások alkalmával tapasztaltam, hogy a választók személyazonosságának ellenőrzésére hivatott hatóságok közegek, az 1899. évi XV. t. c. 153. §-ban előírt azon köteleességeknek, hogy a választás helyén pontosan megjelenjenek és a záróra alatt is a választás helyén tartózkodjanak, nem tettek eleget. Hogy tehát hason eset a folyó évi általános választásoknál ne ismétlődhessenek, felhívom a közegek előjáróit, hogy a választás helyén, a választás napján reggeli 8 órakor okvetlenül jelenjenek meg és záróra alatt is a választás helyén tartózkodjanak. A járási főszolgabíró és polgármester urakat pedig felhívom, hogy az előjáróság tagjait eme köteleességük teljesítésére még a választás napját megelőzőleg figyelmeztessék. Nagybecskerek, 1910. évi május hó 16-án. Jankó, alispán.

A bégaszentgyörgyi kerületből

Dr. Pap Géza, a szomszédos bégaszentgyörgyi választókerület népszerű és közszeretettben álló munkapárti képviselőjelöltje már napok óta járja kerületét s az egyes községekben mindenütt óriási lelkesedés mellett tartja programbeszédét. Tegnapelőtt Magyarszentmihály és Jankahid községek választói előtt fejtette ki programját, tegnap pedig Szerb- és Tótaradácson s mindenütt, ahol csak megjelent, a választók óriási többsége küldöttséggel, bandériummal fogadta a népszerű képviselőjelöltet, aki mögé a kerület választóinak túlnyomó többsége sorakozik. Az általános lelkesedésből s minden eddigi jelből egész biztosan lehet következtetni arra, hogy Pap Gézát nagy többséggel fogják megválasztani.

Az ozorai kerületből.

Régi, de már elkoptatott kortesfogás az, hogy az ellenpárt emberei a másik jelöltnek a visszalépését hirdetik. Ezzel az ásatag fogással korteskednek, mint lapunknak jelentik, az ozorai választókerületben Musiczky és Polit emberei, akik azt hirdetik, hogy Popovics V. István, az ozorai kerület munkapárti jelöltje visszalép. Ebből a híresztelésből persze egy szó sem igaz. Akik a kerület hangulatát ismerik s látták azt a valóságos diadalut, amelyet Popovics a kerületben tett s azt a rajongó szeretetet és lelkesedést, amely mindenütt körül veszi, azok tisztában vannak azzal, hogy Popovics nagy többséggel fog győzni s visszalépésre legfőleg Musiczkyknak és Politknak volna oka.

alapon tudják csak megállapítani. Budapestben ma hajnalban sok ezer ember vult fel a Gellért-hegyre és leste az üstökös, de senki sem látta, mert föltünése összeesett a nap fölkelésével.

A király szintén nagyon érdeklődött az üstökös iránt s főleg az érdekelte, hogy vajjon okoz-e az üstökös mágneses zavarokat és zivatarokat. A király meg is hozta magának az üstökösre vonatkozó leírásokat s azokat felolvastatta magának, ma hajnalban pedig ő is felkelt s az egyik ablaknál messzelátóval mintegy másfél óra hosszág kímlelte az eget.

Megint a Haverda-ügy.

Szeged, máj. 19. (A „Tontorál” eredeti táv.) János Aladár ma megjelent a szegedi ügyészségnél s porének újrafelvételét kérte, mert a mult tárgyaláson hamis vallomást tett. Ugyanis szerinte most az az igazság, hogy Haverda Mária őt a gyilkosságra felbujtotta. János kérte letartóztatását is, az ügyészség azonban ezt a kérését nem teljesítette.

Határidő-üzenet.

Budapest, május 19. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli zárlatkor a következő árakat jegyezték:

Buza (májusra)	22.84	—
Buza (juniusra)	19.90	—
Buza (októberre)	15.18	—
Rozs (októberre)	12.84	—
Tengeri (juniusra)	11.08	—

Felelős szerkesztő: SOMFAI JÁNOS.

Miért legjobb és miért legolcsóbb a Sztraka-féle Menthol-fogszappan? Legjobb azért, mert kellemes ízű fogszappan a fogkölerakodást eltávolítja, a száj savanyu és rossz ízét felfrissíti, felüdíti, végül átható desinfiáló erejével a fogszuvasodást megakadályozza. Legolcsóbb azért, mert mindennapi használat mellett is eltart s eredeti hatásából állás közben semmit sem veszít. — Kapható gyógytárakban, drogériákban 1 kor. Nagybecskereken Melkuhn Dezső drogériájában (Hunyady-(fő)-utca) kapható.

ad 4774/907. sz. A nagyszentmiklósi járás főszolgabirájától.

Pályázati hirdetés.

A nagyszentmiklósi járásba kebelezett Szerbnagyszentmiklós községben megüresedett és 1000 kor. javadalmazással egybekötött pénztári ellenőri állásra pályázatot hirdetek.

A pályázótól megkivánom, hogy 24 ik életéve már betöltve legyen s a 4 középiskola sikeres elvégzéséről szóló bizonyítványát a pályázati kérvényéhez csatolja.

Kivánatos, hogy a pályázó a német, szerb és román nyelvet is beszélje.

Felhívom a pályázni óhajtókat, hogy pályázati kérvényeiket folyó évi június 10-ig annyival is inkább nyujtsák be hivatalomnál, mert a később érkezőket figyelembe nem veszem.

A választás napját később fogom meghatározni.

Nagyszentmiklós, 1910. évi május 11.

410 - 31

Krevráth,
tb főszolgabiró.

41/1910. sz.

Gyertyámos községi iskolaszéktől.

Pályázati hirdetés.

Gyertyámos község iskolaszéke a községi népiskolánál üresedésben levő egy tanítói és egy tanítónői állásra ezennel pályázatot hirdet. Mindegyik állás javadalmazása 1000 kor törzsfizetés, szabad lakás, vagy 200 korona lakbér, 14 35 ár pótkert és 8-95 ár szántó. Az esetleges törvényes korpótlék fedezésére államszegély kéretik.

A megválasztottak kötelesek a reájuk bízandó osztályokban a mindennapi és a gazdasági ismétlő tanköteleseket a fennálló törvények szabályai és a tanterv értelmében oktatni; a megválasztandó tanítónő pedig köteles ezenkívül az előirt osztályokban és órákban a női kézimunkát tanítani.

Mindkét állás 1910. évi szeptember 1-én elfoglalandó, mely időtől jár a fizetés is.

Kellően felszerelt folyamodványok 1910. évi június 5-ig a községi iskolaszék elnökéhez nyujtandók be.

Gyertyámos, 1910. évi május 5-én. 407-11

ifj. Kreppel Simon,
iskolaszéki jegyző.

Klós Miklós,
isk.-széki elnök.

FÉLIX-GYÓGYFÜRDŐ

TÉLI ÉS NYARI GYÓGYHELY.

337-15.13 NAGYVÁRAD MELLETT.

EGÉSZ ÉVEN ÁT NYITVA.

Európa leggazdagabb kenes hévíz-forrása, víz-hőfoka 49 C. 17 millió liter napi mennyiség.

Csuz, köszvény, ischiás, izzadmányok

és női betegségek ellen.

1909. évben 9200 beteg hagyta el gyógyultan

és javultan a páratlanul hatásos Félix-fürdő gyógyforrásait, tükör-kád, iszap mód és szénsavas fürdők, 250 kényelmes lakoszoba, társalgó-, zongora és olvasóterem, kitünő vendéglők, állandó elsőrendű cigányzene, vasárnaponként katonazene, tenispálya, gondozott sétautak, 400 holdas park és fenyveserdő, 16 személyvonat közlekedik május 1-től a Félix-fürdő állomására naponta. Posta, távirat, interurban telefon. — Curtaxe és zenedij nincs. — Prospektust küld az igazgatóság.

447/1910 sz.

Ivánda község előljárástól.

Póthirdetés.

Fenti szám alatt Ivánda község járdáinak kikövezésére vonatkozólag közzétett versenytárgyalási hirdetés oda módosítatik, hogy a versenytárgyalás nem 1910. évi június 1-ső napján, hanem 1910. évi június 4-ik napján d. e. 10 órakor fog Ivánda községbázánál megtartatni, miért is zárt ajánlatok ugyancsak 1910. évi június 4-ik napjának d. e. 9 órájáig adhatók be.

Ivánda, 1910. évi május 17.

411 - 31

Schikhoffer János,
jegyző.

TORONTÁLI CIPŐGYÁR

PILLANGÓ VÉDJEGY

NAGYBECSKERÉK.

ARA OLCSÓ,
MINŐSÉGE JÓ!

TELEFON 201.

ARA OLCSÓ,
MINŐSÉGE JÓ!

TELEFON 201.

ISMERI-E MÁR ÖN

KAPHATÓ: A TORONTÁLI CIPŐT? NEM?! HÁT PRÓBÁLJA KI!

357-x.10

BENÓ TESTVÉREK DIVAT ÉS RÖVID-ÁRU-CÉGNÉL NAGYBECSKERÉK.

VIDÉKI RENDELÉSEKET PONTOSAN TELIESITÜNK. MEG NEM FELELŐ CIPŐKET SZIVESEN KICSERÉLÜNK.